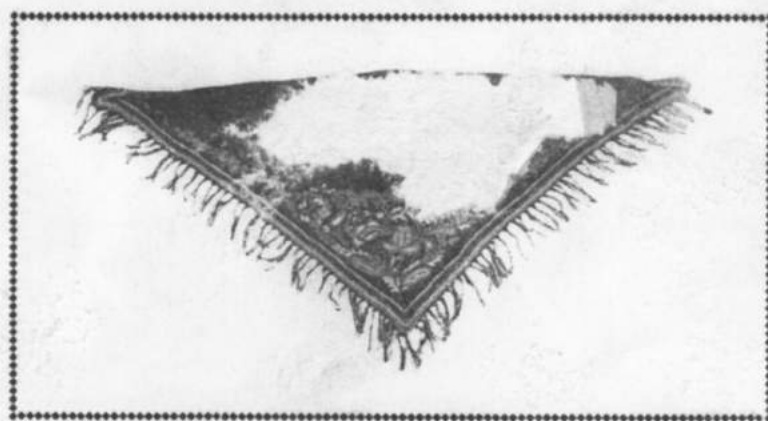

Ströms Hembygdsförening

1941

Ströms hembygdsförenings årspublikation 1941

NIONDE ÅRGÅNGEN

Redigerad av *Alfred Mattesson*

Innehållsförteckning:

	sid.
Meddelande om minnessten över Ströms gamla kyrka av <i>G. Löfvenmark</i>	2
Bild 1. Förslag till minnessten över Ströms gamla kyrka	3
Bild 2. Rya från 1700-talet	5
Glimtar från livet i Ström i gammeltiden av <i>Alius</i>	7-10
Bunäs-Elin, en hemslöjdskvinna från 1800-talet av <i>Karin Nilsson</i>	11-13
Gamla Strömshandlingar	13-15
Frostviken för 100 år sedan. Sockenbeskrivning av <i>A. F. Rennerfeldt</i> med ingress av <i>Heimer Wikström</i>	16-27
Gammeldags mat av <i>Levi Jahansson</i>	27-30
Medlemsförteckning 1940	31-32
Ekonomisk tablå 1940 och föreningsmeddelande	33
Bild 3. Slöja av <i>Bunäs-Elin</i> . Se artikel sidan 11-13	35
Bild 4. Dörr med järnbeslag från 1775	37
Bild 5 o. 6. Hökärror från Ström	39
Å omslaget en tresnibb av <i>Bunäs-Elin</i> . Se artikel sidan 11-13.	

År 1942 är det 670 år sedan Ström första gången omnämnes år 1272 i skrift. I samband härmed ha Ströms Kyrkoråd och Ströms Hembygdsförening tänkt sig en minnesfest vid midsommartiden. En del av högtiden skall förläggas till Ströms gamla kyrkogård, där en minnessten över Ströms gamla kyrka kommer att avtäckas. En grundplåt till stenen har donerats av kyrkovärden Olof Palmkvist den 15 oktober i år vid kyrkorådets sammanträde. Återstoden av kostnaden, ungefär lika mycket, beräknas inflyta på frivillighetens väg. Listor för teckning av bidrag komma att utsändas i början av det nya året. Dessa listor äro försedda med vidstående bild, som visar ett av förslagen till minnessten. Något beslut om dess slutliga utseende är icke fattat.

Kyrkofullmäktige ha redan den 21 okt. 1938 beviljat 150:- kronor till markering av grunden för gamla kyrkan, vilket arbete skall utföras så snart sakkunnig medhjälpare erhålles från Riksantikvarieämbetet.

Gunnar Löfvenmark.

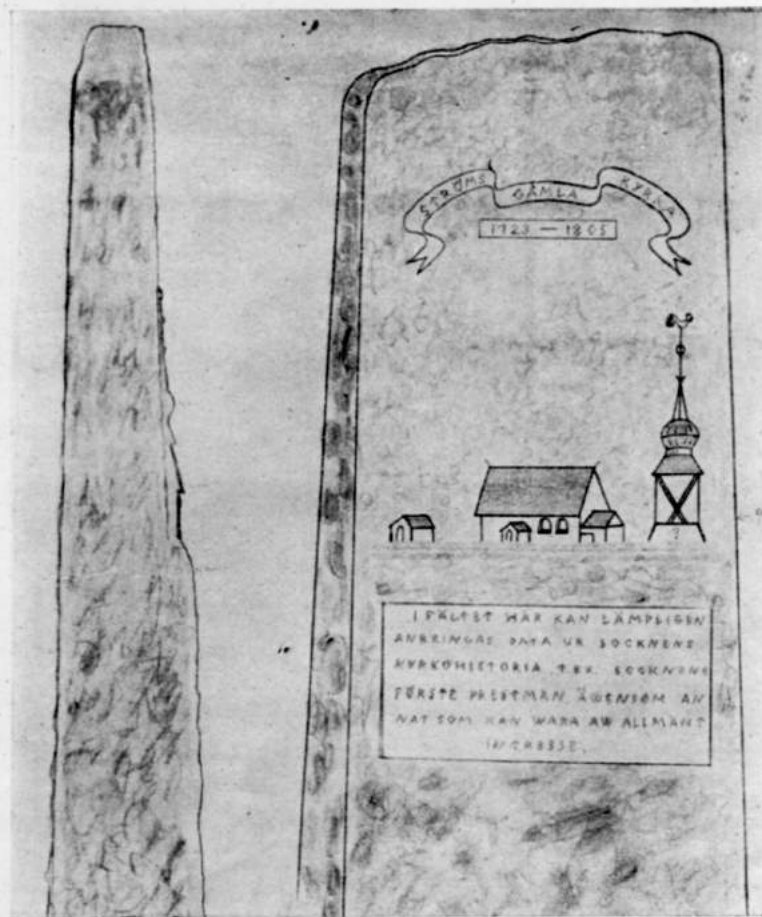

Bild 1.

Foto: Ede. Eriksson.

Förslag till minnessten över Ströms gamla kyrka.

Bild 2.

Foto. Edo. Eriksson.

Rya troligen från 1700-talet. Storlek 53 x 75 cm. Vävd på botten av hampgarn i fårbrunt, krapprött, högrött, vitt och något indigoblått. Varptätheten 5 trådar på cm., vilket gör $2\frac{1}{2}$ nock. En nockrad på varje cm. med 4 inslagstrådar mellan nockraderna.

Äges av slöjdlärarinnan Karin Nilsson i Strömsund, som funnit den i sin mors gömmor, men ej vet något om ursprunget.

Glimtar från livet i Ström i gammeltiden.

Av Alius.

Under de sista 150 åren ha stora ändringar skett här uppe i skogsbygden omkring Ströms Vattudal. Om en, som legat i graven sedan slutet av 1700-talet, finge stå upp i dag, skulle han känna sig så främmande, som om han kommit till en helt annan värld. Inte bara tekniken skulle förbrylla utan även nuvarande seder och tänkesätt. På samma sätt skulle det gå för en modern människa, som med ens fölle ned i tiden före näst sista sekelskiftet.

Ström var länge en glest befolkad avkrok av världen med några byar här och där vid sjöarna. De äldsta ligga vid Vattudalen, ty näsen och backslutningarna där voro mest frostfria. I sådana avsides liggande trakter bruka gamla sedvänjor hålla sig kvar länge, men här kom trävaruindustrien och upplöste det gamla fortare än annars skulle varit fallet.

Före skogsindustriens tillkomst voro åkerbruk, boskapsskötsel med hästavel samt djurfångst de viktigaste näringarna. Ända in på 1800-talet var det endast jord, som ansågs lämplig till sädesåker, som blev föremål för odling, åtminstone efter våra nuvarande begrepp om odling. Detta var ju helt naturligt, ty en så fåtalig befolkning i ett så vidsträckt skogsområde hade ju god tillgång på starrmyrar och röjningsbara vattensjuka marker s. k. sur- eller råkmarker. De gävo mer valuta för ett nog så krävande arbete än om man skulle med sina primitiva redskap odlat det stenbundna fastlandet. Årder, al eller krok kunde man reda sig bra med i öppen åker men ej i gräsvall. Hårdvallshö, som omnämnes i skattdömsinstrument från 17- och början av 1800-talen, avser självväxt gräs å äldre fägården, åkerrennar, hustomter samt å ställen, där de slätat till ytan och budd (rensat) undan kvistar och tras (skräp). På det sättet iordningställdes en lägde (äng). Då en sådan «lägde» gav sämre skörd, därför att den blivit gammal, vände de om torvorna för hand men hackade inte upp någon mylla eller togo upp stenar, emedan de tyckte, att det blev så bruckengirigt (krävde mera gödsel). Det kunde hända, att man på våren först sådde korn på denna «vänning». I så fall harvade man ej för att inte rubba torvorna för mycket. Man bredde först ut gödsel, sådde sedan korn och krattade ned det med en räfsa. Sedan tog man boss ur höladan eller foderboden och strödde över. Åkern däremot skulle brytas (odlas), ty på den skulle man köra med al (årder) och harv (träpinnharv). Det var ett strävsamt arbete att bryta åker, men de voro idoga

på den tiden. De gingo i lag och arbetade, ställde till «brythelg». Arbetet gick lättare, då det avslutades med ett gille. Åkern besåddes två år i rad med korn och fick ligga i träde tredje året. Första årets skörd, som gav det bästa kornet, kallades «träda». Andra årets skörd kallades «halma» (åker där halmstubben stack upp). Benämningen torde bero på att kornet skars med skära och att en ganska lång halmstubb stod kvar på åkern. Denna stubb plöjdes inte ned med den tidens enkla redskap. Rovor odlades ibland i askan på ett svedjat område. För det mesta körde man hem ved och brände upp den på ett jordstykke i närheten av gården och odlade sedan rovor där. Om man ville ha god skörd, skulle veden huggas på fettisdagen. Potatis odlades ytterst lite före 1820. Skörden var då ej större än att den kunde rymmas i en låda under bordet i vardagsstugan, berättas det. För plöjning använde man årder. Längre tillbaka var en liten träklots fäst vid årderens främre uppståndare. Den vilade på isen (mullsulan) och nådde upp till åsen. Denna klots tjänade att föra mullen åt sidorna och kallades «mullsnyt». Den har också hetat mullöra eller mullfösa. Den snöplogliknande anordningen med två raka bräden, som förde mullen åt sidorna, är en senare konstruktion, som började användas, sedan potatisodlingen tagit fart. På 1840-talet kom den s. k. Jalsjöplojen i bruk. Den tillverkades av Jöns Larsson i Lidsjöberg och hade en svängd vändskiva av järn. Han tillverkade somliga plogar, som vältade åt höger och somliga åt vänster. Under 1860-talet började plogar från Forssjö i Ångermanland tränga ut Jalsjöplojen, som dock av en och annan användes in på 1870-talet.

Boskapsskötseln hade stor betydelse. Hästar uppföddes till försäljning. Om sommarens hade man då som nu djuren i fåbodarna. Det var vanligen barnen, som skulle geta (vakta boskapen), och det skulle de göra ordentligt d. v. s. akta slättern nog och räkna djuren en «god jämnad» (ofta), så att de kunde ge besked om var de sist sågo alla djuren, om det händelsevis skulle saknas något djur på kvällen. Ända till början av 1800-talet brukade grisen följa fiët (boskapen). Att döma av grisarnas utseende var rasen på den tiden mera lik vildsvinet än nuvarande raser. Man var tvungen hålla många får för att få ull till kläder m. m. För att få ut så mycket ull som möjligt klipptes fåren 4 gånger om året. Ullen klipptes på hösten och väft (kort ull) vid jultiden, mattismässan och på våren. För att driva boskapsskötsel måste man ta foder från skogen. Det, som odlades vid gården, räckte ej till. Före laga skifte slog byalaget gemensamt de stora och mera avlägsna myrarna. I närheten av gårdarna hade varje åbo sin särskilda slätter. Det var långt mellan slätterplatserna, och mycken tid och mycket arbete åtgingo för hemforsling av foder. För att dryga ut fodret användes åtfång (tillskott) av asp- och rönnskav, björkris, säljkvistar, granbarr och lav av torrgran från vedhugget. Löv togs också, men det räknades till ordinarie foderfångst. I huveln d. v. s. tiden mellan vårarna (vårbruket) och höanna (höskörden) tog man stutskav (bark i rullar). Då aspen löpte, begav man sig till skogs och löpte skav, där det fanns gott om stora aspar. Först fülldes ett par träd till underlag, och sedan fällde man aspar över dem. Då

lågo träden fria från marken. Med yxan högg man ringar med ungefär sex kvarters avstånd och flängde av barken, rullade ihop den i s. k. stutar och stoppade mossor i båda ändarna. Sedan restes de i flera varv runt omkring en gran. Högarerna täcktes över med några störrar med granris på och fingo stå över sommaren och surna. På vintern fördes de hem. För det mesta utfödrades hästar med detta skav. De blevo av detta foder friska, starka och härsläta. På hösten, medan barken ännu var ofrusen, skov man aspar med skave, en kniv, som man gjort av en lie med skaft i båda ändarna. Detta skav förvarades i s. k. skavhus, som voro kättar 9-10 kvadratalnar vida och 1-2 alnar höga. Marken täcktes först med grankvistar, sedan fylldes kätten med skav. Det hela täcktes med granris. På hösten fyllde man flera sådana skavhus, och på vintern körde man hem det. Rönnen, som inte var så grov, skov man med täljkniv. Rönnlagsavkok på rönnkvistar blandat med agnar till en sörpa blev ett kraftigt och bra foder för mjölkkor.

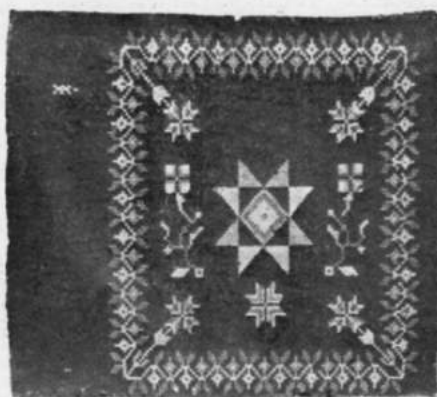
Det var inte så mycket med handeln fram till mitten av 1800-talet. Det var mest bönder, som köpte upp fågel, vild- och husdjursskinn samt smör och talg. Smör och talg stodo i samma pris, omkring 6 riksdaler pundet. Varorna kördes till Levanger, som hade marknad i december, och till Trondhjem. I Sverige gingo affärsresorna till Stockholm, Hedemora, Sundsvall och till Distingen i Uppsala. Från 1830-1870 besöktes marknaden i Sollefteå mera mangrant, då det inte var så långt dit. Man köpte hem bly, mässingstråd till snaror för fågel och hare, tobaksblader, salt, fönsterglas och flinta. Fönsterglaset kom från Sandö och flintan från barlaster, som lossats vid Nyland. Kläde till särskilda högtidskläder och sidendukar anskaffades även vid marknadsresorna. Kaffe användes mycket sparsamt fram till 1870-talet, då trävarurörelsen kom i gång. Kända handelsbönder voro Per i Uppgården i Strand, kyrkovärden Märten Ersson i Tullingsås och Sven i Hellegården i Gärde.

Under dessa självhushällets dagar, då man hemma på gården vävde tyger, gjorde träkärl för olika ändamål, barkade läder och sydde vardagskängor, funnos icke butiker i varje by. Kringresande handlande besökte dock byarna. Smäländingar brukade sälja tillbehör till vävstolen, såsom skyttlar, vävskedar och spännare. Västgötar foro omkring med glas, porslin och järnkram. Dalafolket, både karlar och kvinnor, ofta gifta par, idkade kramhandel med varor av de mest skiftande slag. De sålde aloe, dyvelsträck, Hjärnes testamente, anis, fänkål. Ibland även arsenik. Det var något särskilt med dalafolket. De voro så livliga och talföra. De skildrade äventyr och upplevelser från sina handelsresor och talade ofta om Stockholm. Västerlånggatan, berättade de, var den mest trafikerade och äventyrligaste gatan där. Barnen väntade dem alltid med spänning för den myckna grannlätens skull. Getare längtade också, därför att dalkullorna gärna köpte deras insamlade tuggkäda (spännkäda). Priset för kådan lätt upptuggad, som kullorna önskade sig den, var 75 öre skålpundet. Det var för getare en god handel, då det fanns gott om kåda på den tiden.

Kommunikationerna voro betydligt sämre än nu. Sjöarna fingo tjänstgöra som

vägar både sommar och vinter. Vattudalen har varit huvudleden för övre Ström och Frostviken ända tills för några år sedan. Före 1869 eller 1870, då ångbåten började, användes roddbåtar sommartiden för all trafik. Man rodde till kyrkan, bönderna rodde till sina skattefisken i övre Vattudalen och sjöarna i Frostviken. Kvarnstenar från Kvarnbergsvattnet forslades båtledes. Namnet Fagerhamnarna ovanför Ögelströmmen är ett minne från roddtrafiken. Vid kyrkfärderna var man flera i samma båt och bytte då vid årorna efter vissa bestämda sträckor. Skiftena voro ungefär $\frac{1}{4}$ mil, och skiftmärkena voro en holme, en bäck, ett båthus eller ett större träd vid stranden. Vintertid voro bönderna utefter Vattudalen skyldiga att utpricka och underhålla väg på sjön utanför sina respektive byområden. Vägen stickades med granruskor. Avståndet mellan varje stickingspar var 75 steg och mellan granruskorna i varje par 5 steg. Denna vinterväg kallades alltid kyrkvägen. Vid snöfall skulle den bonde, som stod i tur (hade klubban), ut och «väga». Han skulle börja före kl. 6 och köra med häst och släde och hålla vägen öppen till nästa byområdes väg.

Med dessa enkla rader har jag med största tvekan på grund av min ovana att föra pennan försökt tillmötesgå redaktionens önskan om ett bidrag till årspublikationen.

Brudkudde i korsstyg från Gärdnäsbyn. Tillhör fru Regina Persson och har funnits i släkten i fyra generationer.

Bunäs-Elin, en hemslöjds kvinna från 1800-talet.

Av Karin Nilsson.

Elin föddes i Bonäset år 1803 och var dotter till Göran Olofsson och Gunilla Andersdotter från Hillsand. Farfadern Olof Olofsson från Öhn slog sig ned som nybyggare på Bonäset 1758. Min sagesman är Anders Ersson i Bonäset.

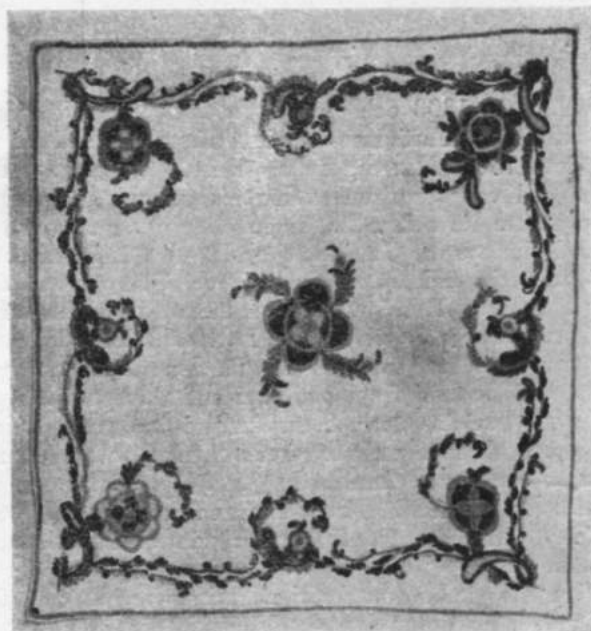
Bunäs-Elins mesta tid var upptagen av hårt arbete ute på skogen, på logen och i ladugården. Hon skötte lie och räfsa, slaga eller dynggrepp som en hel karl. När hon tillsammans med sin syster Gunilla tjäbadade piga i Kärrnäset, gingo de med trygor på fötterna vintertid «rak väg över berg och dalar i snö och vildmark den mer än milen långa vägen». Hon kunde utan besvär lyfta en stor med vatten fylld gryta direkt från golvet upp på «spisvinn». Lätt och lekande lade hon en kraftig karl i marken, om han försökte, som sed var på den tiden, att «gripa» eller «spika» henne. Från Bonäset rodde hon fram och åter till Envågen och slog och bar upp sju lass starr på dagen, berättas det. Samstämmigt beskrives Elin som en arbetsmänniska av ovanliga mått, men en gång svek henne kraften eller lusten. Det var, när hon med hjälp av sin syster Gunilla begynte lägga grunden till ett eget hem på Södra Hösen. De grävde för källare och framförslade fyra stockar till stugan, men därvid blev det. Efter att ha tillbringat vintern i en närbelägen «bustuga» övergav hon sin plan.

Det synes märkligt, att denna manhaftiga kvinna med åren förvärvade en till konstnärskap gränsande skicklighet i något, så speciellt kvinnligt, som handarbete anses vara. Hon tycktes själv medveten om detta, ty hon brukade säga: «Åra väl fleir å fleir, men sysslan väl barre vär å vär».

På äldre dagar bosatte hon sig i Hillsand. Hon bodde på Jöns Olofssons gård och hade där ett härbärke, i vilket hon förvarade de handarbeten, som hon behållit för egen del. Fruarna Juliana Lindberg i Öhn och Kristina Strömlund i Hillsand hörde till de få utvalda, som fingo följa med henne in i hennes avskilda vrå och beskåda alla hennes handarbeten. Nu på gamla dar erinra de sig detta som en stor händelse. Efter ena väggen hade Elin hängt sina randiga kjolar. På en stång hade hon hängt ett lakan, på vilket hon fäst arbetena. Där funnos olika halsdukar, större och mindre dukar, s. k. slöjor m. m. Fru Lindberg minns särskilt djurbilder,

som voro sydda på säckväv. Där fanns även ett vadval, som Elin ämnat åt sin brudgum, men han tö no ha förkomtes, innan han värte född, han je skull ha, trodde hon. Om sina i detta fall lyckligare lottade jämnåriga i Espnäs hade hon yttrat: «Dom daug int te så myttje som te saum ti e häkt, men nog får dom gift sa de hålan».

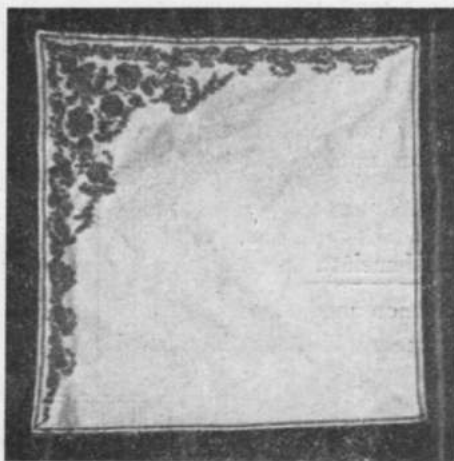
Att vara sjuk hade hon aldrig haft tid till, och först på sin ålderdom blev hon sängliggande. Hon fick sluta sitt strävsamma liv i Bonäset.

Av hennes handarbeten äro några här återgivna, två halsdukar, en liten duk och en slöja (Bild 3). Alla äro synnerligen väl utförda i kedjesöm med ullgarn i väl avvägda färgsammansättningar. Mönstergivningen påminner något om de broderade bindmössorna. Vi se, hur väl Elin har anpassat mönstren efter de föremål, som hon velat smycka.

Tresnibben på omslaget är sydd på treskaftad mörkbrun ylleväv, medan till de övriga använts vit bomullsväv. Alla garner äro växtfärgade. Elin var även kunnig i växtfärgning. Det ser ut som hon bara behövde se en tygbit och några garnän-

dar, för att hennes fantasi och verksamhetslust skulle sättas i rörelse. Om hon kom till en gård, då de höllo på att väva silkesrandat kjoityg, och hon fick lite silke, blev hennes glädje stor. Hon utförde alla sina arbeten utan att använda några mönsterböcker.

GAMLA STRÖMSHANDLINGAR.

16. Av lantmätare Mart. Sunding upprättad skattläggning av Bonäsets by den 5 augusti 1788.

Bonäs Nya Krono Hemman Beläget $31 \frac{1}{4}$ mil från Sundsvalls stad $13 \frac{1}{4}$ mil från Östersunds Nya Stad ($21 \frac{1}{2}$) mil från Gustafbergs kopparverk 14 mil från Frösö marknadsplats och 2 mil från Ströms sockn Kyrka. Efter Högvälborne Herr Baron Landshöfdingen och Commendeuren Carl Bunges den 8:de sistledne September afgifne Höggunstiga förordnande till Skattläggning beredd av Undertecknad Landtmätare med biträde af Nämndemännen Anders Jönsson i Risselås och Märten Andersson i Öhn. Detta Nybygge äbos nu af Olof Olsson som efter Konungens Befallningshafvandes i Gefle gifne Resolution den 18:de September 1758 fädt tillstånd att under 14 års frihet uparbeta ett nytt Hemman om 1 Tunneland eller $\frac{1}{6}$ Gerdemantal som på Lofl. Härads Rättens tillstyrkan af Konungens Befallningshafvande i Sundsvall den 8:de junii 1771 blifvit prolongerade till 22 frihetsår som slöto 1780, hvarefter ärligen till Kongl. Maj:t och Kronan skattat för 1 Tunld med 1 Rs dr 18 sk 2 rst Grundränta, varande dess tillhörigheter som följer neml:

Åker.

		Areal innehåll		Parm 27 cubik alnar		
		Tl	Kl	1 gr.	2 gr.	3 gr.
D	Man- och Ladugårds tomt med Humblegård	—	6			
10	Oppen åker af Röd och hvit Sandmylla $\frac{1}{2}$ å 1 aln djup på sandklappur och någon lera anses i 2 dra graden	1	28			
11	Åkerland d:o af lika jordmon beväxt med gran och Björkbuskar uptages i 3 dje graden	2	19			
	Summa	4	21			
	<u>Hemslått.</u>					
12	Består af lika jordmon med åkern	2	12	$1\frac{2}{3}$		
	Upodlingsland d:o mera sidländt läge med skog beväxt	2	16	$1\frac{1}{3}$		
	Summa	4	28	3		
	<u>Utslått.</u>					
106	Buflon myrjord med lika botten nog sumpig	1	30			$\frac{2}{3}$
107	Stormyran d:o	13	16			$1\frac{1}{3}$
108	Södra Långmarkflo slätten d:o	23	12			2
109	Westra granholmflon d:o	10	—			$1\frac{1}{2}$
110	Lillmyran myrjord d:o	1	16			$\frac{1}{6}$
111	Östra granholmflon d:o	5	16			1
112	Wediemyran d:o	8	14	$2\frac{1}{3}$		
113	Ålla eller Qvarnslätten d:o	18	—	$2\frac{1}{3}$		
114	Lillållvattn slätten d:o	4	1	$1\frac{1}{3}$		
115	Dito d:o	4	16			1
116	Norra skalflon d:o	5	24			$2\frac{2}{3}$
117	Hästsunnet d:o	3	12	$1\frac{1}{3}$		
118	Hallmyrsunnet d:o	1	8	$\frac{1}{3}$		
119	Lillhallmyran d:o	—	25			$\frac{1}{3}$
120	Hallslätten d:o	3	24			$\frac{9}{16}$
121	Wid Lermyrtjern d:o	—	30			$\frac{1}{3}$
	Summa	106	19	$7\frac{2}{3}$		$9\frac{9}{16}$

Humblegård.

Humblegård kan anläggas och efter lag underhållas dess innehåll räknas till gårdstomten.

Fiske.

Fiske har nybyggaren uti Wattudalen och Lillållvattnet af Rör, Gädda, Harr, Abbor och mört till husbehof.

Qvarn.

Qvarn samfäldt med Espnäs By.

Skog och Muhlbeta.

Består mest af gran och björk med någon tall på dels tjälaland dels sand och stenbunden mark med godt muhlbeta, innehåller hela fastigheten enligt afvittrings Chartan en rymd af 49,163 Tunneland utom Watten, odugliga myror och Berg, hvaraf detta hemman af skattningsmännen projecterat husbehofs Skog 583 Tl d 28 kl af föregående slätter med tillhjälp av halm, Lof och Skaf födes 1 häst 8 kor 4 ra ungnöt och 20 småfäkskratur får och getter sammanräknade och erfordras till Nybyggets bärgning 2 arbetskarlar och 1 Piga. Sälunda vore befunnet. Intygar Bonäset den 5 te Augusti 1788.

På ämbetets vägnar.

Mart. Sunding.

År 1789 den 4de September blef detta hemman skattlagdt till 1 $\frac{1}{2}$ Tunnel d eller $\frac{1}{4}$ dels gårdemantal med 2 Rdr 24 sk Grundränta. -- Med den uti Provinci Landtmäteri Contoret förvarade Original Beskrivningen lika lydande Betygar Mart. Sunding Landtmäteri Directör.

Rätt avskrivit betygar

Alfred Mattesson.

Frostvikens socken för 100 år sedan.

Efterföljande skildring av Frostvikens socken är till sitt ursprung likartad med de sockenbeskrivningar, som upprättades för ungefär 100 år sedan, och av vilka den över Ströms socken finnes återgiven i hembygdsföreningens årsskrift 1938. Originalen förvaras i länets lantmäterikontor, arkivakt Frostviken n:r 30. Om dess författare meddelas i V. Ekstrand: Svenska lantmätare 1628—1900: "Rennerfelt, Adam Fredrik, född 1825 i Blomskogs s:n (Värmland). Son till kapten Adolf Fredrik Rennerfelt (adlig ätt, intr. 1654) och Kristina Katarina Magnell. Examen 1847. Vid avvittringen i Jämtland 1849—52. Vice 1854. Komm.-lantm. 1876. Död samma år. Bodde i Klanderud, Gunnarskogs s:n (Värmland). Ogift."

Enligt lantmäterikontorets registratur har han medverkat vid upprättandet av avvittringskartor och handlingar rörande byarna och lägenheterna Blomhöjden, Jougdaberg, Dajma, Herrbergsdalen, Trångmon, Sjougdäset, Inviken, Svanselse, Harrsjön, Norrsjön, Risede samt Dabbsjön. Det vore givetvis av intresse att veta, huruvida någon tradition om hans vistelse i Frostviken ännu kvarlever där.

Utmärkande för Rennerfelts skildring är hans stora intresse för samefolket och hans medkänsla för deras svårigheter. Nuvarande ordningsmannen i Frostvikens Södra lappby Jonas Åhrén har efter genomläsande av skildringen endast anmärkt följande rörande det avsnitt, där Rennerfelt med stark reservation anför uppgiften om behandlingen av ålderdomssvaga och sjuka: "Uppgiften, som för lapparnas vidkommande måste betvivlas, förefaller, därest den över huvud kan tillmätas någon trovärdighet, närmast åsyfta en tradition om nordbornas trälomsväsende, varvid en träl, som var oförmögen till arbete, kunde av husbonden dödas eller ut sättas att dö."

Heimer Wikström.

ANTECKNINGAR

öfver

Frostviken i Jemtland,

Med särskildt afseende å de derinom vistande

Lappar;

samlade under sommaren 1849

af

A. F. Rennerfeldt.

Afvittrings-Landtmätare.

I.

Landets beskaffenhet, areal, fördelning, folkmängd m. m.

Frostviken gränsar i norr till Norrige och Westerbotten, i öster till Westerbotten, Ångermanland och Ströms socken, i söder till Ströms vattudal och Föllinge socken samt i vester till Norrige.

Landet är uppfyllt af fjell, hvilka äro utgreningar af Norrska fjellryggen och äro till större delen betäckta af en evig snö. De högsta fjellklumparne äro: Herkulesfjellet, beläget på södra sidan af Murru-fjärden invid Norrska gränsen samt Gallovard och Kjellecken belägne i midten af landet.

De förnämsta sjöar äro: Sjugden, Svansele, Dajmsjön, Wärgaren, Lijaren, Borgasjön, Ankarvattnet, Tåsjön, Fånsjön och Harrsjön. Äfven finnes många floder, hvilkas lopp, i likhet med fjellens, gå från vester till öster. Dessa vattendrag äro utomordentligt fiskrika, hvadan fisket kan anses såsom landets andra hufvudnäring.

De betydligaste hemman och nybyggen äro belägna vid Ströms vattudal; för öfrigt äro nybyggen spridda här och der bland fjellen. Åkerbruk, med undantag å de förenämnde lägenheterna, idkas högst obetydligt; boskapsskötseln är hufvudnäringen, emedan de många naturliga ängar, som ligga mellan fjellen, gifva ett godt och ymnigt foder.

Inom Frostviken äro anlaggde 46 hemman, nybyggen och Kronotorp, utgörande tillsammans omkring 16 mantal, skattlagde efter Lappmarkernas Skattläggningsmethod, med en folkmängd af 673 personer (349 mankön samt 324 qvinkön), hvaraf 181 mankön och 170 qvinkön äro från mantalspenningar befriade. Hela Frostviken utgör i areal, med inräknade sjöar och impedimenter, omkring 997,000 Tunmland, hvaraf hemmans, nybygges- Kronotorpsinnehafvarne disponera omkr. 566,000 Tunmland, hvarpå födas cirka 140 hästar, 900 kor samt 1000 småkreatur. Hushållens antal äro 80. Vid utstakning och skattläggning af desse lägenheter, hafva naturligtvis de bästa markerna blifvit utsedde, så att numera, under lapparnes disposition, ej återstå annat än de kala ovegeterande fjellen samt några få skogstrakter, hvilka, på lapparnes förnyade klagomål, synnerligast vid de sednare årens Afvittring, blifvit dem tillagde.

Lapparnes område är indelt i fem trakter eller fjell; dessa äro: *Blåsjö-, Orrnäs-, Badstugunäs-, Millestskogs- och Klumpvattenfjell*, hvilka, sedan de derå anlaggde hemman och nybyggen blifvit afräknade, i areal innehålla 431,840 Tunmland.

Blåsjöfjell

sträcker sig från Jeddneklumpen till Lijarholmen, derifrån till Smalsundet i Blåsjön och vidare öfver högsta landet, emellan Jorm och Stora Blåsjön, till Norrska gränsen.

Hela området inom dessa rågångar utgör 93,688 Tunmland; men då arealen af de å fjellet anlaggde Kronohemmanen Ankarvattnet och Stora Blåsjö samt Nybygget Lejpikvattnet afdrages, återstå för lapparne endast 29,572.

Renbetet inom Blåsjöfjells område utgöres dels af s. k. lior: det är långa och smala jordsträckor invid fjellfoten, med stupande läge och glest beväxt med björk, men gifvande det mest ymniga gräs, särdeles på de ställen som docera mot söder, dels af renmossa, hvilken finnes å de kala och mera aflägsna fjellen. Den förra arten, utgörande vårbetet, är för renhjordarne och i synnerhet de späda kalvarne den viktigaste, men finnes på få ställen att tillgå före midsommar, medan liorna den tiden vanligen äro snöbetäckta.

Blåsjöfjell finnes ej antecknat i 1825 års jordebok, men lapparne Bengt Jonsson, Thorkel Anderssons arfvingar och Thomas Andersson, utgörande tillsammans 3 hushåll, hafva en längre tid derföre betalt ränta. Personernas antal uppgår till omkring 30. Renarnas antal torde utgöra 1000 st.

Orrnäsfjell,

som utgöres af gränsorna Jeddneklumpen till Lijarholmen, från Lijarholmen efter medeldjupet av sjöarne: Lijaren, Wärgaren, Öfver- och Ytter Dajma, Dajmaelfven till Borga eller Saxelfven samt efter länsgränsen mot Westerbotten åter till Jeddneklumpen, innehafves af lappmännen Anders Thuresson, Nils Persson äldre, Nils Persson yngre, Nils Clementssons arfvingar samt Enkan efter Thomas Nilsson äldre, hvilka hittills erlagt den i jordeboken för Orrnäsfjell påförde ränta 2 R b:o.

Området inom förenämnde rågångar utgör 129,805 Tunmland; men då arealerna för de å fjellet anlagde nybyggena Rauka, Storjohla, Dajma och en del af Ankarvattnet afdrages, återstå för lapparna blott 110,805 Tunmland.

Renbetet inom Orrnäsfjell består, förutom den vanliga renmossan, af följande lior, hvilka begagnas till vårbete:

1:o Wid öfra Rauka till 1/8 dels mils längd.

2:o På Norra sidan om Nedra Raukasjön; gifver någon gång bete före midsommar; Sträcker sig utföre till Sannarn.

3:o Wid Storjohla: en mycket smal lia, som sträcker sig mot Slipsikenjock.

4:o Söderom Ottosen vid Nedra Raukasjön till nära 1/8 dels mils längd; gifver någon gång bete före midsommar.

5:o Wid östra ändan af Wärgaren och vid Dajmasjöarne.

6:o Norr om Raukjaur finnes äfven en betestrakt, men som är snöbetäckt tills efter midsommar.

Folkmängden å Orrnäsfjell utgör omkring 50 personer och renarnes antal circa 1800 st.; fördelade på 9 hushåll. Dessutom finnes 4 hushåll, hvilka anses vara oberättigade att å skattefjellet taga sin bergning, och kallas medlemmarne i dessa hushåll: "Sprintare" eller "Sprintlappar".

Badstugunäsfjell

innefattas af gränssorna Dajmajock till Dajmasjöns östra ända, derifrån till Gallovard, vidare till Storflyn samt derifrån, efter Brejdervattudraget, Stora Sjugden, och Sjugdelfven, till Tåsjön, samt slutligen, efter gränsen mot Westerbotten, åter till Dajmajock.

De lappar, hvilka hittills erlagt den i jordeboken påförde ränta, 32 S b:o, äro: Thomas Nilsson och Olof Nilssons arfvingar.

Folkmängden utgöres af omkring 25 personer fördelade på 5 hushåll och renarnes antal torde uppgå till omkring 800 st.

Renbete å Badstugunäsfjellet, hvad s. k. lior beträffa, finnes endast emellan Nybyggerna vid Stor-Sjugden, hvarest barmark inträffar före midsommar. För öfrigt finnes något vårbete på brännor Dahlesjön och öster om Sjugden, emot Rotnåset.

Badstugunäsfjells område utgör 131,135 Tunmland; men då derinom belägne Nybyggen Dajma, Trångmon och Dabbsjön afräknas, återstå för lapparnes disposition 92,219 Tunmland.

Millestskogstjell

inneslutes af följande gränсор: från Lijarholmen efter Wattudraget Wärgaren till Dajmasjöns utlopp, derifrån till Gallovard, vidare till Storflyn, derifrån, efter samma wattudrag, över Stor Sjugden, till Sjugd- eller Rotnåselfvens utlopp i Tåsjön, derifrån till Harrsjön, vidare efter Fånsjön till Skaraberget, derifrån, efter högsta fjellryggen emellan Jaugda och Sjugden, öfver Kjellecken till östra ändan af Gru-

tenjock, samt vidare till Smalsundet i Blåsjön och slutligen åter till Lijarholmen.

Den i jordeboken påförde ränta, 2 rd b:o, har hittils utgjorts af Jon Thomasson yngre och Bengt Sjulssons arvingar.

Hushållen äro 12, med en folkmängd af omkring 35 personer. Antal renar torde utgöra omkring 1500 st.

Renbete under vartiden finnes vid Näre- eller Herrbergsvattnet till 1/8 dels mils längd samt en mindre trakt vid Gallovard, som någon gång icke är snöbetäckt vid midsommartiden; vidare vid Blomhöjdbacken och Grusejaur, hvilket sednare ställe merändels är snöbetäckt tills öfver midsommar.

Millestskogsfjells område utgör 175,375 Tunmland, men då derinom anlaggde nybyggen: Herrbergsdalen, Trångmon, Blomhöjden, Sjugden, Svansele, Harrsjö och Norrsjö afräknas, återstå för lapparne endast 76,500 Tunmland.

Klumpvattenfjell

innefattas af följande rågångar: På norra sidan: Smalsundet i Blåsjön, östra ändan af Grutenjock norr om Wäktarsjön, derifrån, efter högsta fjellryggen, öfver Kjellecken och vidare till Skaraberget, hvarifrån gränsen går öfver Fånsjön till Södra Harrsjön och derifrån, efter elfven, emot Lisjöbergs område. På södra sidan gränsar Skattefjellet emot der anlaggde hemman: Lisjöberg, Thorsfjärden, Sjulsåsen, Fogelberget, Gussvattnet, Gäddede, Junsternäset, Kycklingvattnet och Lilla Blåsjö.

Den ränta, 2 rd b:o, hvilken i jordeboken finnes påförd innehafvarne af detta Skattefjell, har hittils utgjorts af Jon Nilsson, hvars fader var innehafvare af halfva fjellet. Den andra hälften innehades då af Anders Pålsson, hvars arvingar väl ännu vistas på fjellet, men halfva räntan betalas af lappmannen Olof Olofsson, hvilken icke är arftagare efter nyssnämnde lappar.

Hushållens antal äro 10 och folkmängden uppgår till omkring 50 personer samt renarnas antal till omkring 1800 st.

Renbete under våren blifver först tillgängligt vid Wäktarsjön och inom Jaugdabergs område. För öfrigt finnes renbete å de efter Ströms vattudal anlaggde hemmans områden, hvilket lapparne, enligt serskild öfverenskommelse med hemmansinnehafvarne äga att begagna.

Klumpvattenfjells område utgör 134,937 Tunmland och då nybyggena Wäktardalen och Jaugdaberg afräknas, blir återstoden för lapparne 122,744 Tunmland.

Sammandrag.

		Hushåll		Folkmängd		Hästar	O. kor	Oxar	Små- kreat.	Antal renar	Areal T:d	
		Nyb.	Lapp	Nyb.	Lapp						Nyb.	Lapp.
46. Hemman, nybyggen o. Kronotorp	utgörande tillsammans 16 mantal, skattlagda efter lappmarkernas skattläggningsmethod.	80		673		140	900	1000		566000		15
Lappmarker	Blåsjöfjell	—	3	—	30				1000			29572
Hela Frostvi- ken, enligt uträkning å Albins Tings- lagskarta — 1.014,476 Tl. 18 kappl.	Orrnäsfjell	—	9	—	50				1800			110705
	Badstugunäsfjell	—	5	—	25				800			193922
	Millestskogsfjell		12	—	35				1500			128780
	Klumpvattenfjell	—	10	—	50				1800			134662
	Sprintlappar	—	8	—	18				500			21
Summa		80	47	673	208	140	900	1000	7400	566000		507643

Anm. En sakkunnig person har för mig uppgifvit, att renarnes antal inom Frostviken skulle uppgå till 15,000 st; men detta anser jag dock öfverdrifvet.

Ströms lappmark, som fordom var inbegripen i Ströms Socken och sträckt sig från Norrska gränsen till Gärdnäset, der en by är anlaggd, hvilken fått sitt namn efter lapparnes inhägnader, som kallas gärde (rengärde), hvilket begagnas att deruti instänga renarne då de skola mjölkas, har, sedan Föllinge sockens Pastor fått vården öfver lappmarkerna, blifvit underlagd Föllinge Lappmarks-pastorat och fått namn af Frostvikens-Kapell, efter äldsta byn inom församlingen, der äfven Guds-tjenst hölls. Under de sednare åren är en ny kyrka af trä uppförd vid Gäddede by, belägen vid Ströms vattudal. Frostviken är numera, genom Kongl. Majt:s Nådiga beslut, ett särskildt pastorat.

Intill Frostviken, på södra sidan, gränsar Föllinge lappmark, bestående af: Win-klumpfjell, Murfjell och Gåxsjöfjell. Antalet af der vistande lappar är mig obekant, äfvensom arealen ej med säkerhet kan uppgifvas, emedan Afvittringen derstädes ännu ej är afslutad. Denna Lappmark är dock betydligt mindre än Frostvikens.

II.

Frostvikens Afvittring; Lapparnes ekonomiska omständigheter, lefnadssätt, skatter m. m.

Afvittringsgöromålen i Frostviken började med Ägoaffattningar år 1831; men

Afvittrings- och Skattläggningsförrättningar hade redan på 1780-talet öfvergått flere lägenheter, då endast Inägorna (Åker och Ång) beräknades; Skogsområdena skulle framdeles bestämmas. Åren 1831, 32, 33, 41, 42, 43, 44, 45 och 1848 hafva mätningarne och Afvittrings-delningarne blifvit fortsatte. År 1847 afkunnade Konungens Befallningshafvande utslag, som fastställde områdena för sådane nybyggare, som icke lågo inuti, eller till mehn för renbetestrakterne, och blefvo elofva (11) nybyggen, till förmån för renbetet, förklarade böra till utrymmet förminsas samt att ny skattläggning undergå, hvilka göromål 1849 blifvit af mig samt Afvittrings-Landtmätaren Hallqvisth verkställde, och hafva, efter behörigen lemnade besvärshänvisningar, icke inom föreskrifven tid några besvär deröfver blifvit ingifna.

De sista införselresolutionerne å nybyggesanläggningar, före afvittringen, utfärdades år 1830 å nybyggena Storstattnet och Raukasjö, hvilka således utgöra de sista inkräktingar af lapparnes område. De lägenheter, hvilka gjort mesta skada för renbetet, äro: Ankarvattnet, upptaget 1799, Blåsjön, upptaget 1796, 1801 och 1830 samt Jormsjön, Jormvattnet och Kycklingvattnet.

På lapparnes ofta förnyade klagomål, fästades ringa eller intet afseende förr än år 1841, då Kongl. Maj:ts Nådiga Bref om lappmarkernas områden utfärdades, hvarföre Styresmannen för Afvittringen, Herr Förste Landtmätaren J. A. Albin, icke till fastställelse anmält de under Åren 1841 och 1842, före hans tillträde till befattningen upprättade, men ej granskade skattläggningsförslager. Att lapparnes rätt blifvit åsidosatt torde till stor del härflyta från Embetsmännens ringa kännedom så väl om landet, som denne folkstams behofver.

Lappens naturliga fiende är vargen, hvilken han benämner "gråben"; näst denne fruktar han mest bonden, som han gifvit namn af "Gråbond". Nekas kan ej, att bönder och nybyggare, såsom varande de talrikaste samt hittills mest omhuldade, ofta behandlat lapparne på ett kränkande och grymt sätt. Sådane ofog äro så mycket mera utan påföljd, som inom Frostviken, förutom presten, ej är boende en enda tjänsteman, som kan taga de betryckte i försvar. Lapparne äga visserligen en egen Länsman, men denne är boende omkring 18 å 20 mil från deras egentliga tillhåll, och besöker dem ej oftare än skatterna skola indrivnas eller andra pålagor utkrävas. Många exempel kunde anföras, hvilka visade den misshandling lapparne äro underkastade af dem, hvilka nu tagit i besittning deras jord; men man torde nu kunna hoppas, att sådane åtgärder blifva vidtagna, som åtminstone betrygga lappens personliga säkerhet, hvarigenom ett nuvarande förnedrande nationalhat endast kan försvinna, och den så länge förbisedde och styfmoderligt behandlade folkstammen blir emottaglig för en bättre moralisk och religiös bildning, hvars frukter komma att utgöra mildhet och humanitet. Lapparne erkänna sjelfva den låga ståndpunkt de innehafva på bildningens trappa, och i detta erkännande uppenbarar sig redan en inneboende längtan till något bättre: vida ädlare än det öfversitteri och den hånande stolthet, som möta dem af en, åtminstone i det yttre och i slughet bättre lottad omgifning, hvilken, långt ifrån att bibringa dem några

af sina förmåner, endast söka tillegna sig deras ägodelar, ofta på ett sätt, som tyckes tillkännage, att de ej erkänna dem såsom sina medmänniskor.

Att denna till antalet redan så förminskade nation, förr eller sednare, kommer att helt och hållet utdö, ligger i omständigheternas natur; men öfverlevande generationer borde, åtminstone för sin egen ära, bespara historien från afgifvandet af det vittnesbörd, att denna händelse påskyndades genom upprepade och ohämmade oförrätter, som den starkare tillfogat den svagare; — och dessutom äro de fördelar allt för dyrköpta, som skola uppvägas med kapitaler, hvilkas räntor äro förnedrande minnen.

Såsom förr är nämnt, disponera lapparne högst få egentliga skogstrakter, hvilka äro alldeles otillräckliga och af belägenheten otjenliga till vinterstamhåll. De måste derföre söka sig längre nedåt byggden och genom öfverenskommelser med bönderne samt erläggande af ofta ganska dryga penningeafgifter försäkra sig och sina hjordar om lyckan, att under vintern undgå hungersdöden. Ej sällan händer att ett sådant vistande i skogarne blir lapparne förbjudet, merändels under förvändning att trakten blir full av vargar, hvilka följa renarne efter, och i sådant fall uppstå de mest människokränkande uppträden. Lapparne måste då, om ock i det förfärligaste väder, genast uppbryta med sina barn och hushåll, och ej sällan händer, att de späda medlemmarne af familjen under sådane färder frysa ihjäl, eller på annat sätt omkomma. Om någon, som ej vore bekant med förhållandena, läste en beskrifning öfver en sådan färd, förorsakad genom människors hårdhjärtighet och grymhet, skulle han anse den såsom en fabel, hopsatt för att uppröra känslor. — Det finns lidanden, dem människovännen för sitt eget lugn bör skatta sig lycklig att ej känna. —

Det antal renar, som erfordras för en persons föda och kläder, uppges olika; säkrast torde det antagas utgöra en "Altå" (30 stycken); men då man betänker de stora förödelse vargar och sjukdomar årligen göra på renhjordarne, inses lätt, att detta antal är allt för ringa. Enligt lapparnes egna uppgifter, göra sjukdomar årligen större skada än rofdjuren. — De vanligaste rensjukdomar äro:

1:o *Klubbsjukan*, som består i fötternas uppsvällande och hofvarnas borttruttande; — tros komma af isvattnet under vårvärmen.

2:o *Spjekle* börjar med sår, mest på yttre sidan af låret; Stycken ruttna bort och lukten blir olidlig; — är smittosam.

3:o *Gråhpik*: en invertes sjukdom; har vid djurets öppnande funnits bestått deruti, att inälfvorna varit mycket inflammerade samt behäftade med var och bulnader, till och med hål; anses smittosam.

4:o *Askick*: sjukdom i jufret med sår och bulnader.

5:o *Sthimp*: Sår och sprickor i mulen och på tungan hos kalvvar och gamla renar.

Några personella kronoutsylder hafva ej lapparne, endast jordskatt samt den,

efter afvittringens slut, på fjellen åsatte smörränta jemte mycket låga penningräntor för inom fjellen belägna fiskvatten, hvilka afgifter tillsammans ej torde öfverstiga en rd 24 s b:o på varje hushåll.

Ett medel till utkomst har nu, genom nybyggesanläggningarna gått för lapparne förloradt, äfven derigenom, att de fiskvatten, som fallit inom de skattlaggde hemmanens områden nu af nybyggarne begagnas och troligtvis blifva, medelst öfverflyttande af derföre stadgade räntor, dem tillerkände, blifvandes lapparne för sitt fiske inskränkte till de å sjelfva fjellen belägne sjöar och kärn, der fisket är minst lönande.

Lapparnes föda består af mjölk, kött och ost samt fisk. Spannmål begagnas högst obetydligt och har hittills nästan varit ansedd som en öfverflödsartikel; nu börjar dock bröd att ingå i deras hushållning, synnerligast hos de förmögna, hvarföre något spannmål uppköpes samt uppbakas ofta tillsammans med bark samt torkad fisk.

Lapparnes exportartiklar äro: renhudar, kött, ost samt något smör. En vacker renoxhud, aftagen vid höstslaget, betalas med 6 å 7 rd. Smärre hudar, samt sådane som äro tagna våren eller sommaren, betalas med 2, 3, 4 å 5 rd rgs.

De förnämsta importartiklar hafva mestadels tillkommit på sednare tider och bestå af vadmal, socker och kaffe, Tobak och — framför allt — bränvin.

I allmänhet anse och bemöta hvarandra lapparne sinsemellan såsom medlemmar af samma familj: den gemensamma försakelsen har förbrödrat dem. Sina högtidsdagar fira de med stor ståt. De bära stor vördnad för sina åldrige, hvilka vid 60 års ålder merändels blifva blinda, troligtvis af orsak, att kåtorna (deras boningshus) ej äro försedde med skorstenar och blifva således fulla af rök; äfven torde bidra härtill solstrålarnes reflexion om våren mot de hvita, glänsande snöfälten.

III.

Lapparnes lynne, Klädedrägt, Seder och bruk, m. m.

Sveriges uråldrige innebyggare, norr om en linia, som man föreställer sig dragen från nordvestra delen af Wermland till trakten vid Gefle, hafva sannolikt utgjorts af lappar, hvilka, genom åkerbruket och en stigande civilisation, blifvit småningom undanträngda allt längre mot norden och vestern. Att detta undanvikande ej skett utan motstånd, kan man antaga för afgjort, såsom liggande i sakens natur, samt bestyrkes dessutom af traditioner, hvilka i form af sagor ännu hos de undertryckte bidraga att underhålla nationalhatet mot svenskarne, som ej eller försumma, att med de mörkaste färgor afmåla sine antagonister.

Emellan tvänne hvarandra så närboende folkstammar kan neppeligen en större skillnad vara rådande än mellan Svenskar och lappar, såväl till språk och utseende som lefnadsvanor och lynnen. Lappen uppnår sällan 5 fots längd; pannan är låg och bred, ögonen små, djuptliggande och skiftande i grönt, näsan platt,

läpparne stora och kindknotorna utstående: detta allt i förening med stripiga hår och gråbrun ansigtsfärg, ger honom ett ingalunda behagligt yttre, och ännu mer ökas det vidriga intryck, främlingen vid första påseendet erfar, af hans besynnerliga klädedrägt, hvilken visserligen är lämpad efter klimatet och lefnadssättet, men gifver honom ett högst otympligt och orenligt utseende. Linne begagna ej lapparne. Dräkten är för båda könen nästan lika.

De mest framstående drag i lapparnes karakter äro: gästfrihet, slägtkärlek, mistrogenhet, vidskepelse samt vinningslystnad. Härmed förena de en hög grad af religiositet, ehuru de genom bristande upplysning kommit på villomeningar, hvilka de dock, långt ifrån att sjelfva gilla, endast omfatta af den orsak, att far och farfar handlade i öfverensstämmelse dermed. Hos detta slägte finnes en hög grad af naturlig poesie, som omedvetet uttalar sig i deras sägner och i deras sånger, hvarst känslorna gifva sig luft i toner, hvilkas vemod tyckes antyda en oändlig trånad. Lapparne utmärka sig icke för snarfyndighet och ett snabbt uppfattande, men hafva i allmänhet ett säkert omdöme, hvilket, i förening med deras mistrogenhet, gör, att de ej lätt vilseledas.

Man hör ofta lapparne beskyllas för grymhet, hvarpå många drag blifvit anförda; men dels äro dessa berättelser gifne af nybyggare, hvilkas partiskhet gör dem mindre trovärdiga, dels från en längesedan förfluten tid. Såsom exempel vill jag anföra ett påstående, som jag till och med hört framställas af ganska trovärdige personer och som lärer kunna tillämpas på hela lappska nationen, nemligen bruket att "*att hjälpa hvarandra till en lätt död*". Om någon inom släkten blifvit sängliggande af ålderdomssvaghet och hans närmaste ämna uppbryta till andra renbetestrakter, är det, med lapparnes sätt att färdas, en omöjlighet att medtaga en sådan patient, utan att till ytterlighet stegra hans lidande: då händer, att, efter skedd rådplägning, tvänne utses, hvilka få det föga ufvundsvärda uppdrag att förpassa den gamle till evigheten, på så sätt, att de sätta sig på den sjukes bröst och såmedelst qväfva honom, hvarunder de med en högljudd sång öfverrösta den döendes jämmer. Efter väl förrättadt ärende sammankallas slägtingarne, hvilka omkring den döde uppstämman de mest missljudande sorgesånger. Härefter sättes liket "*i ved*", d. v. s. ett ihåligt träd uppsökes, hvari det utan svepning inreses och besörjes äfven att det är skyddadt mot rofdjurens åverkan. Denna bisättning begagnas dock endast sommartiden, då likets transporterande till den ofta 12 å 16 mil aflägsna begravningsplatsen vore förenadt med stora svårigheter och lång tidsutdrägt, utan dröjes dermed tills tillräcklig snö fallit, då transportereringen kan på achtta verkställas.

Lappen älskar med passion starka drycker och njuter deraf tills han förlorar allt medvetande. Upphofvet härtill måste man förnämligast tillskrifva den svenska befolkningen, hvilken, i utbyte mot afkastningen af renhjordarne, tillförer honom spirituosa: ringa mot den valuta som derföre erhålles; men mer än tillräcklig för att hafva en menlig inverkan på den dervid ovane fjellmannens både moraliska

och fysiska existense. Förledd genom dessa exempel, drager numera lappen sjelf ej i betänkande att emot sina likar öfva samma oärliga förfarande, och dussintals industri-riddare, försedda såväl med den begärliga bytesvaran, som en hel hop för lapparne öfverflödige artiklar, hafva förorsakat en för denna ursprungligen enkla och flärdlösa nation främmande luxe och ett deraf framkallat sedeförderf.

Lapparne hafva höga begrepp om sine rättigheter; de anse hvarje nybygge, anlagdt i fjelltrakterna, såsom förnyade kränkningar, men hysa det oakadt stort förtroende till *Öfverheten*, synnerligast Konungen, den de tro omfatta sig med serdeles ynnest, men tro deremot, att de tjänstemän, med hvilka de hafva en närmare beröring, äro ogena och med föresatts förtiga rätta förhållandena. För att motverka sådant, hafva lapparne utsett tvänne, som inför Hans Maj:t personligen skulle framföra deras klagomål. Redan 3:ne ggr. hafva de deputerade begifvit sig till Stockholm och äfven hvarje gång lyckats vinna företräde hos Hans Maj:t. En af dem, Stina Clementsdotter, vanligen Lapp Stina kallad, är likasom ett förestyr för Frostvikslapparne. Hon förenar med ett godt hufvud förslagenhet och munighet, men är öfverdriven i sina målningar. Under mitt vistande i Frostvikens lappmarker, sommaren 1849, åtföljde hon mig från den ena trakten till den andra, under ständiga klagomål öfver nybyggarnes beteende samt de mörkaste målningar af "Fjellallmogens" elände. För att förvissa mig om förhållandet uppsökte jag lapparne i deras kåtor; men att af deras berättelser sluta sig till rätta sammanhanget är nästan en omöjlighet, emedan man i thy fall ej kan lita på deras uppgifter. Så t. ex. försökte jag att göra mig underrättad om antalet af deras renar, men kunde ej erhålla den ringaste upplysning deruti, utan bekom alltid undvikande svar. Det är dessutom en egenhet hos lapparne att ej lemna några upplysningar om hjordarne, endera af någon vidskeplig anledning, eller af fruktan för en högre beskattning.

Lapparne bebo olika trakter vid olika årtider: högsta sommaren vistas de på de egentliga fjellen; då hösten infaller draga de sig till de lägre fjelltrakterna och vintertiden påträffas de ned i Skogsbyggderna, der de ströfva omkring till dess våren infaller, då de småningom vända åter till sine sommarstationer.

Sinsemellan tala lapparne ett eget språk, hvilket hvad prononciation vidkommer, äger någon likhet med den finska som talas på Wermlands finnskogar. Den ursprungliga lappskan är dock numera uppblandad med en mängd Svenska ord, synnerligast sådane som beteckna intellectuella begrepp. För att gifva en föreställning om språket, bifogar jag här en lappsk öfversättning af psalmen 362 i Svenska Psalmboken:

1. Morvänäuk puoremus. O, Jesu Kriste!
Stuor waiwe le mo armus kåten siste:
Jute' warres wuot le katom erit must.
Dauk jakkossne ib särranom le Tust.

2. Akt pako Tust mo Waiweb målsat masta;
Tat waimosan akt puore hälsob jatta;
Jutt puotselwasesnan, To sebrewarot
Le Stuoramus ja aina Jaskeswuot.
3. Wäraldan anust aiwe Juttetowum
Mon lijeb Tuste, Jesu, Swikkestawum
Mo astetik Ton, puka kajnon nal,
Ja klgih armon kätatet manje tall!
4. Ton naute leh mo puoses fjälob talkom
Juok suddon kajnon nal bi kukke palkom;
Te ruaptet.

Gammaldags mat.

Av Levi Johansson.

Då hård tid sätter in med knapphet på förnödenheter av skilda slag, blir det en nödtvungen sak att se sig om efter ersättningsmedel. Är det fråga om sådant, som verkligen hör till livets uppehälle och nödtorft, erhåller man goda tips genom att ta reda på, huru våra förfäder för ett par mansåldrar sedan klarade av saken under förhållanden, som då voro normala. Då gällde det att i största möjliga utsträckning klara livhanken med vad man själv kunde åstadkomma utan att först omvandla det till penningar. Utmärkande för detta skede är bl. a., att man tog vara på allt matnyttigt i en helt annan utsträckning, än vad nu är fallet. Av slaktdjuren ratades knappast något annat än könsorganen och en del körtlar. Inälvorna åkte rubb och stubb i "hackmaten", och den pölsan blev inte bara välsmakande utan också medicinskt välgörande. Benen höggos sönder mycket smått och kokades upprepade gånger, tills de inte längre gävo någon smak åt spadet. Mellan varje kokning fingo de ligga och torka både länge och väl på någon varm plats, varigenom de härsknade en smula. Sedan lämnade de ifrån sig fettets bättre än förr och gävo åt spadet en fyllig gammelsmak, som inte alls är oangenäm, sedan man väl blivit van med den. I sådant spad kokade man råskalad potatis, kålrötter och mjöklimp. Det är en soppa, som bör duga bra även åt nutidsmänniskorna. Den brukas nog också av en del husmödrar, men man begår det felet att kasta bort benen efter en första, föga grundlig kokning. Det mesta och

bästa kommer först efter torkningen och en tids lagring. En gammeltids mat, som däremot torde vara alldeles bortglömd, är vad man i Frostviken kallar "knåddå-ost", d. v. s. knådad ost, och det är skada, ty den är inte bara billig utan också, om den tillredes rätt, en verklig delikatess.

Att man även i Frostviken, där knådosten var mycket vanlig för bara en 50 år sedan, alldeles upphört med tillverkningen beror nog därpå, att varan med tiden blev mer och mer misslyckad, beroende på kärnen, som man använde för lagringen. Dessa utgjordes av laggade byttor med bottnar i båda ändarna. I övre botten var ett rymligt sprund, för att man skulle slippa in med en sked eller mindre slev, då man skulle taga ut av osten. Man måste förvara den så där väl innelyckt, för att det inte skulle komma mask i den. Flugorna äro nämligen alldeles befängda på att lägga ägg i sådan ost. Knådosten är en mjukost, som under lagringen avger en starkt luktande vätska, varav byttan eller "dalln" fort nog blir alldeles genompyrd. Att rengöra kärlet nöjaktigt är platt omöjligt, varför det efter några år har fått en gammelsmak, som förstör osten. Det är endast i nya kärn den blir verkligt god, men så pass besvärligt som ett sådant kärn är att tillverka, kasserade man inte gärna de gamla knådostdallarna utan upphörde i stället med osttillverkningen, då varan misslyckades. Nu för tiden, då vi ha att tillgå glasburkar med tättslutande lock, är den olägenheten undanröjd.

Beredningen av knådos är mycket enkel. Skummjolk av magraste sort ställes att självsurna på en varm plats. Har man kärnmjolk, kan man sätta till sådan, men i så fall bör den silas, så att inga smörkulor komma med. Grundförutsättningen för att man skall lyckas är nämligen den, att mjölken är så fri från fett som möjligt. Den färdigsyrade mjölken sättes över elden och värmes upp långsamt, tills den "skär" sig eller löpnar. Med en hålslev uppsamlas ostmassan i en gles handduk och hänges upp att självrinna. Så fort det inte längre droppar ur knyttet, packas osten tätt i en konservburk, som med pålagt lock ställes i ett soligt fönster. Då och då vrider man på burken, för att värmen skall ta jämt. Efter en 14 dagar kan man avsmaka varan. Har det lyckats, och det gör det nog i regel, är det ingen svårighet att inbilla den oinvidde, att detta är en mycket dyrbar och fin köpesvara. Besväret är ringa, konsten så liten och kostnaden praktiskt taget ingen, varför vem som helst bör kunna göra försöket.

I Ström, särskilt i skogsbyarna, är det ingen svårighet att under lektiden komma över mört och småabborre i snart sagt obegränsade mängder. Vi från fjälltrakterna, som äro vana med röding och laxöring, vilja knappast erkänna det där småkrafset som varande fisk, och särskilt mörten är nog allestädes ansedd som bara skräpet, det där på sin höjd duger till katt- och gäddmat. Det finns emellertid ett enkelt sätt att göra mört och småabborre inte bara ätbara utan rent ut läckra, utom för sydlänningar med inrotad fördom mot allt vad surfisk heter. På tal om det, får man göra en bestämd åtskillnad på avsiktligt och sakkunnigt framställd syrad eller jäst fisk och sådan saltfisk, som genom mer eller mindre felaktig be-

handling börjat ruttna. Orsakerna till dessa misslyckanden skall jag här inte inlåta mig på utan endast redogöra för framställning av god syrad eller jäst småfisk.

Det är knappast lönt att arbeta med mindre parti fisk än 10 à 15 liter. Innan man sätter i gång, skaffar man sig en lämpligt stor kagge, helst ny och i annat fall omsorgsfullt rengjord genom grundlig tvättning i varmt vatten med efterföljande urlakning med kalkvatten. Detta kärl bör sedan aldrig användas för annat ändamål. Fisken ristas upp, inälvorna rivas ur och huvudena skäras bort. Sköljningskärlet bör vara rymligt men vattenmängden relativt liten. Sedan man fått hela fiskpartiet i sköljningskärlet, rör man om massan en stund med händerna, ungefär som då man sköljer potatis, varpå man hämtar upp fisken i ett tråg eller annat kärl. På botten av insaltningskärlet strör man så ut en näve grovsalt. Sedan tar man med båda händerna så mycken fisk, som vill följa med, och kastar ned i kärlet, därefter en näve grovsalt, så en dubbelnäve fisk o. s. v. tills partiet är slut. Under tiden har sköljningsvattnet klarnat, i det att fjäll och blodslamsor sjunkit till botten. Nu håller man det slemmiga sköljningsvattnet försiktigt i insaltningskärlet, tills det står över fisken ordentligt. Sist tar man en gammal tunn-säck, viker av den på mitten, så att den blir fyradubbel, spänner ut den över insaltningskärlet och binder fast den runt om kaggens överkant mycket noga med ett snöre, så att flugorna ingenstades slipa åt att krypa in och lägga sina ägg. Sedan ställes kärlet undan i en bod eller källarsvale, där det står varmt till utan att vara direkt utsatt för solen. Snart nog kommer innehålllet i jäsning. Om ett par veckor går det an att avprova fisken. Den kan kokas eller halstras, vilketdera man vill. I båda fallen lägger man först märke till att fjällen inte längre komma att vålla en något besvär. De försvinna spårlöst. När man så lägger en av de små fiskarna å rygg på tallriken, låter den med största lätthet dela sig i två halvor, varvid alla de små revbenen, som eljest äro så besvärliga, följa med ryggraden. Mörten, som i färskt tillstånd har ett rent oaptitligt löst kött, befinnes nu ha fått en överraskande fast konsistens. Vet man inte på förhand om, vad det är för sorts fisk, kan man aldrig misstänka, att detta är mört. Lukt och smak påminna något litet om surströmming men inte så mycket, att det rimligen kan genera någon, och de fasta, en aning friskt röda filéerna se långt aptitligare ut än surströmmingsköttet. Givetvis kan man anrätta den i lådform, och då den lagrats någon tid, bör den kunna ätas grav. Sådan fisk kräver mycket potatis vid förtärandet och blir följaktligen dryg, vilket ju är en fördel. Om på detta sätt behandlad fisk går lagra någon längre tid, har jag mig inte bekant, men vill man försöka därmed, bör man naturligtvis efter mognaden placera kärlet med fisken på möjligast svala plats. Det torde vara fördelaktigt att därvid packa om den i en stenkruka. Fisk som dött på redskapen, bör man inte gärna salta in och absolut icke, om den legat död i vattnet så länge, att den blivit stel och börjat svälla ut, ty den är då redan stadd i förruttnelse, och en enda sådan skämd fisk kan förstora hela partiet. Denna regel gäller för alla former av insaltning. Na-

turligtvis kan man bereda surfisk av ädlare fisksorter än de nu beskrivna, men det får nog inte vara för stora fiskar, om resultatet skall bli bra. Metodens verkliga värde ligger dock däri, att den förvandlar eljest nästan värdelös småfisk till smaklig och sund föda. En olägenhet är, att man inte kan bereda sådan fisk annat än under sommaren, eftersom det erfordras god värme, för att jäsning skall komma till stånd. Den förut beskrivna mjukosten åter kan man nog få att mogna när som helst, om man ställer den på varmaste plats i köket.

Parti från Frostviken.

Medlemsförteckning 1940.

(Adress: Strömsund, där ej annat angives.)

Alvebo, Jens, hemmansäg., Alavattnet
 Andersson, Carl, lägenhetsäg., Svaningen
 Andersson, Gölin, fru, Bonäset
 Andersson, J. E., kristidsn. ordf., Ulriksfors
 Andersson, Joh., hemmansäg., Öhn
 Andersson, Per, lantbrevbärare, Svaningen
 Andrée, Anders, lantbrukare
 Anfält, Anna-Brita, fru, Degerfors
 Bandelin, Kristina, fru
 Berg, L. J., omnibusägare, Östersund
 Berg, Ragnar A:son, notarie, Stockholm
 Bergendorff, Sixten, läroverksadjunkt
 Berghström, A., f. d. skogsförvaltare
 Berglund, P. O., f. d. skogsinspektör
 (avled den 19 april 1941)
 Björkman, Gunnar, bankdirektör, Östersund
 Blank, J. N., hemmansägare, Lövberga
 Blom, Anna, fru, lärarinna
 Blom, N. L., gårdsägare
 Blom, Nils, hemmansägare, Hillsand
 Brune, J. A., posttjänsteman, Örnköldsvik
 Carlsson, Artur, rörelningsentreprenör
 Carlsson, Egort, studerande
 Carlsson, Oscar, disponent
 Carlsson, Signe, fru
 Elander, Ellen, doktorinna, Nyland
 Eliasson, Algot, skräddarmästare
 Ericsson, Eivira, lärarinna, Vågdaalen
 Eriksson, Karl, hemmansägare, Risselås
 Eriksson, P. W., " Vågdaalen
 Ersson, Anders, " Bonäset
 Espmark, J. E., " Äspnäs
 Faxelius, Anders, byrådirektör, Stockholm
 Fjällgren, Sixten, tryckeriägare
 Forsberg, F., gårdsägare
 Forsberg, Mattias, hemmansäg., Bonäset
 Frykberg, Ebbe, gymnastikdirektör
 Gärdin, Esbj., bankkassör
 Göhle, Astrid, kassörska
 Göransson, Jöns, hemmansäg., Risselås
 Göransson, Zakris, " Öhn
 Hallberg, Yngve, landsfiskal
 Hillström, And., f. d. skogsfaktor, Hillsand
 Holm, Ada, fru, Jonsgård
 Holm, Erik, skogsmästare
 Holm, Ingrid, fröken, Jonsgård
 Holm, Per, lantbrukare, "

Holm, Tora, fru, Jonsgård
 Holmberg, Carl, folkskollärare, Sveg
 Håkansson, Britta, fru, Östersund
 Jacobsson, Per, länsstogvaktare
 Jakobsson, Anna, fru, lärar., Hedningsflokälän
 Johansson, Elias V., ingenjör
 Johansson, Zulamith, fru
 Jonsson, Algot, fjärdingsman
 Jonsson, Edw., järnhandlare
 Jonsson, Per, hemmansägare, Strand
 Jönsson, Emma, fru
 Jönsson, Emma, folkskollärlarinna, Strand
 Klintman, Gusten, fröken
 Klintman, Ida, "
 Larsson, Ebba, fil. mag.
 Larsson, Jöns, hemmansägare, Långåsen
 Larsson, Lars, i Trusta, hemmansäg. Rödön
 Larsson, Michael, skogvaktare, Svaningen
 Lindberg, Carl, fil. doktor, Uppsala
 Lindén, Karl, f. d. stationsinsp., Ulriksfors
 Lindqvist, John E., bokhållare,
 Lundström, Ebba, lärarinna
 Lundström, Signe, folkskollär., Ulriksfors
 Löfvenmark, Gunnar, kyrkoherde
 Lögdberg, Ida, fru, lärarinna, Tullingsås
 Mattesson, Alfred, rektor
 Mattesson, Hanna, fru
 Mattesson, Oscar, kontorist, Bonäset
 Mitchell, Hildur, fröken, Sorsele
 Mitchell, Martina " "
 Månsson, Linnéa fru "
 Mårtén, Hans, handl.
 Mårtén, Ingeborg, fru, tandläkare
 Mårtén, Iva, fru, Svenstavik
 Mårtén, John, landsfiskal, Svenstavik
 Mårtén, Uno, köpman
 Mårtensson, A. A., hemmansäg., Strand
 Mårtensson, Carin, fru, Strand
 Mårtensson, S. M., hemmansäg.
 Nilsdotter, Betty, lärarinna
 Nilsson, Greta, fru
 Nilsson, Karin, slöjdlärlarinna
 Nilsson, M., f. d. kronojägare
 Nilsson, Simon, handl.
 Nilsson, Stina, fröken
 Nordén, Erik, skogstjänsteman
 Nordenius, Jacob, handl., Bredkälän

- Nordin, And., hemmansägare, Järlvattnet
 Nordfors, Dan., Fr. Folkskollärare
 Nordlund, Anna, fru, Klövsand
 Nordlund, Bengta, fröken, Öhn
 Nordlund, Kerstin, " " "
 Nordlund, Nils, skogsarbetare, Svaningen
 Norell, Sten, folkskollärare, Täxan
 Norrman, Johan, Hemmansägare, Öjaren
 Nyman, Carl Axel, skogsförv., Svaningen
 (avled den 17 aug. 1941)
 Nyman, Hanna, fru, Svaningen
 Nyström, J. F., plåtslagarmästare
 Närsjö, Greta, fru, folkskollärarinna
 Näslund, Aug., disponent, Bjärträ
 Näslund, Gustava, fru
 Ohlsson, P. W., köpman
 Olofsson, B. O., hemmansägare, Bredkälén
 Olofsson, Johan, " Kärnäset
 Olofsson, Olof, f. landtingsman, Jonsgård
 Olofsson, Sigrid, fru, Tullingsås
 Olofström, Per, hemmansägare, Bredkälén
 Olsén, Emil, skorstensfejarmästare
 Olsson, Anders, hemmansägare, Öhn
 Olsson, Marta, fru, lärarinna,
 Olsson, O. P., hemmansägare, Bonäset
 Pehrsson, Jöns, lantbrukare, Risselås
 Persson, Anna K., folkskollärarinna,
 Persson, Eric, hemmansägare, Tullingsås
 Persson, Per, byggnadssnickare
 Ring, Karin, bokhandl.
 Ronne, Anders, folkskollärare
 Ronne, Jenny, fru, barnmorska
 Roos, Valdemar, köpm. (avled den 9/9 1941)
 Roos, Linnéa, rikstelefonist
 Rosenberg, Anders, nämndeman
 Rönnberg, E. F., skogsinspektör
 Salme, E., landsfiskal, Funäsdalen
 Scherman, Ingeborg, fru
 Scherman, J. R., direktör
 Simonsson, Gunnar, köpman
 Sjöberg, John, handl., Hagalund
 Sjölund, N. E., folkskollärare, Ulriksfors
 Stenberg, J. F., "
- Ström, Per, f. d. kronojägare
 Ström, Rebecka, vävlärlarinna
 Strömgren, Anna, rikstelefonist
 Strömgren, E. A., handl., Hillsand
 Strömlund, Per, hemmansägare, Kärnäset
 Strömstedt, A. H., hemmansäg., Öjaren
 Strömstedt, Gottfr., åkeriägare
 Strömstedt, N. J., hemmansägare, Bonäset
 Sunding, S., guldsmed
 Svanberg, M., hemmansägare, S. Öhn
 Svanheim, Brita, fru, lärarinna Svaningen
 Svensson, Anna, fru
 Svensson, Elise, sjuksköterska, Bollnäs
 Svensson, Elise, vävlärlarinna
 Svensson, Nils, fattigvårdsordf., Strand
 Sällvin, Gunnar, komminister
 Södergård, Brita, A., fröken, Gärdnäsbyn
 Södergård, E. E., hemmansäg., "
 Tallqvist, J. O., handl., Strand
 Texhammar, Jonas, hemmansägare, Täxan
 Trangius, Mauritz, kronojägare, Våle
 Wallin, Eric R., köpman, Östersund
 Wallin, Mia, fröken
 Wik, Anders, hemmansägare, Alavattnet
 Wik, Engelbrekt, " Grelsgård
 Åström, Amaldor S., sjökaptén
- Hedersledamöter:
- Eriksson, J., Orgelfabrikör, Östersund
 Krenzisky, J. provinsialläkare
 (avled den 27 febr. 1941)
 Olofsson, O., bankdirektör
- Styrelse 1941—1943.
- Holm, P. U., lantbrukare, Jonsgård
 Jönsson, Mattias, nämndeman, Täxan
 Löfvenmark, Gunnar, kyrkoherde, v. ordf.
 Mattesson, Alfred, rektor, ordf. o. kassaförv.
 Mårtén, Uno, köpman, sekr.
 Mårtensson, Carin, fru, Strand
 Nilsson, Betty, lärarinna
 Olofsson, O., bankdirektör
 Pehrsson, Jöns, lantbrukare, Risselås
 Ström, Rebecka, vävlärlarinna

Hembygdsföreningens ekonomiska ställning vid början och slutet av år 1940.

Tillgångar den 1/1 1940.

<i>Ströms hembygdsförenings arkivkassa:</i>		
Svenska statens 2 ³ / ₄ % obl. av 1939		
Litt C n:ris 01828-01831	Kr. 3040:—	
Insatt å sparkasseräkn.	" 462:81	
Upplupen ränta	" 7:75	3510:56
<i>Ströms hembygdsförening u. p. a.</i>		
Insatt å sparkasseräkn.	Kr. 1468:61	
Upplupen ränta	" 28:50	1497:11
Lägenh. Gärde 3 ²⁴	" 3000:—	
Div. inventarier	" 1:—	
Innestående å postgiro (5:— + 158:31)	" 163:31	163:31
Summa kronor		8171:98

Inkomster:

Anslag av Ströms kommun	Kr. 300:—	
" " Jämtl. läns sparbank	" 250:—	
Utdelning å obligationer	" 110:—	
Gåva	" 1:—	
Medlemsavgifter	" 302:—	
Summa kronor		963:—

Utgifter:

Saldo från 1939	Kr. 28:47	
Böcker och tidskrifter	" 189:35	
Hembygdstomten	" 148:50	
Svanarna vid Lövön	" 25:—	
Diverse	" 48:75	
Insatta medel	" 438:—	
Kontant	" 84:93	
Summa kronor		963:—

Tillgångar den 31/12 1940.

<i>Ströms hembygdsförenings arkivkassa:</i>		
Svenska statens 2 ³ / ₄ % obl. av 1939		
Litt. C n:ris 01828-01831	Kr. 3280:—	
Insatt å sparkasseräkn.	" 593:94	3873:94
<i>Ströms hembygdsförening u. p. a.</i>		
Insatt å sparkasseräkning	Kr. 1996:02	
Lägenheten Gärde 3 ²⁴	" 3000:—	
Div. inventarier	" 1:—	
Innest. å postgiro (5:— + 35:71)	" 40:71	
Kontant	" 84:93	
Summa kronor		8996:60

Strömsund i januari 1941

Alfred Mattesson.
Kassaförvaltare.

Föreningsmeddelande.

Å styrelsens vägnar uttalas ett varmt tack till dem, som välvilligt bidragit till denna årspublications tillkomst.

Om någon av föreningens medlemmar ej erhåller årsskriften i vanlig ordning, kan det bero på att vederbörande glömt sätta sitt namn på inbetalningskortet. Meddela i så fall undertecknad, och felet blir rättat.

Hembygdsföreningens medlemmar, vänner och gynnare önskas en god jul och ett gott nytt år.

Strömsund i december 1941.

Alfred Matteson.
Ordförande.

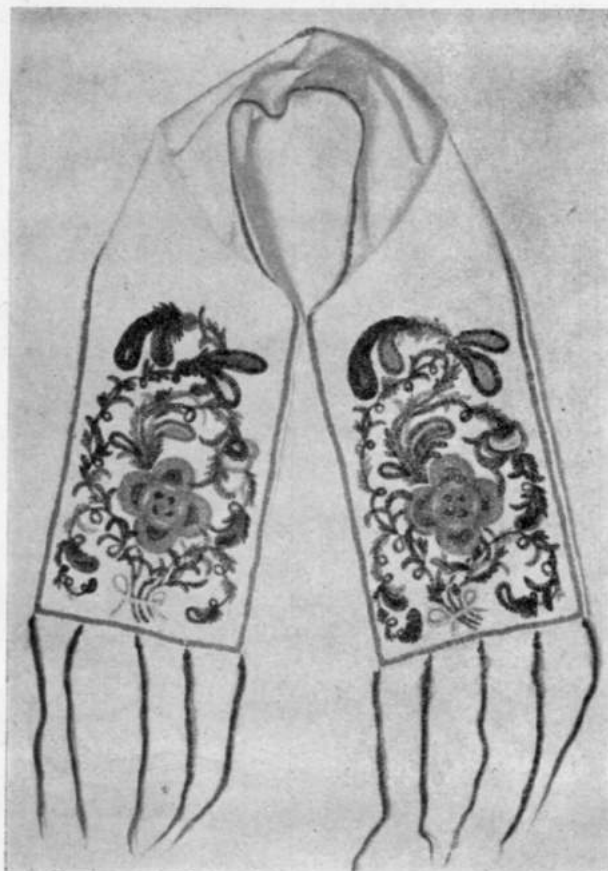

Bild 3.

Foto. Edv. Eriksson.

Slöja av Bunäs-Elin. Se artikel sidan 11-13.

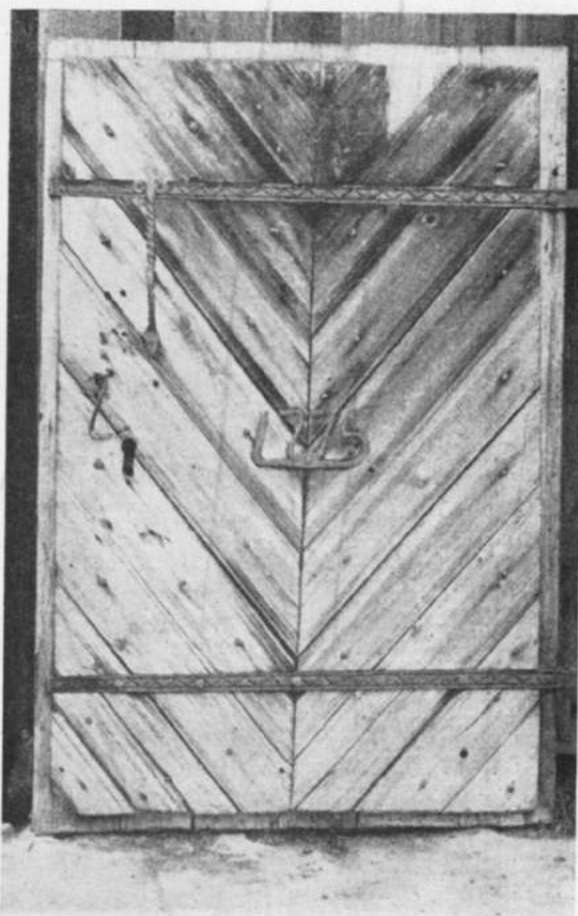

Bild 4.

Foto. Aug. Lundholm.

Dörr till härbärke, från 1775 som stått å Jöns Perssons gård (Tåqvist) i Risselås. Sålde för cirka 50 år sedan för 10:- kr. till Per Persson i Gärde. Äges nu av överlärare P. W. Tuveland i Strömsund.

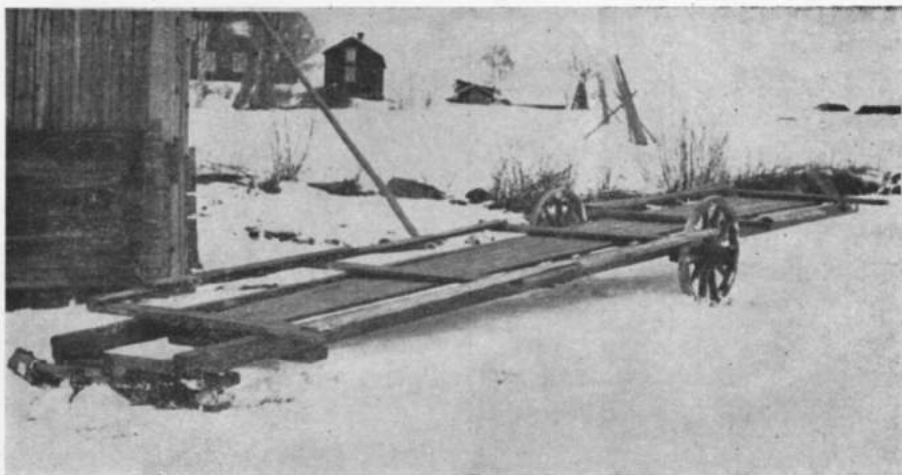

Bild 5.

Foto, Edv. Eriksson.

Hökärra från Anders Erikssons gård i Gärde. Gjord av nämndemannen Erik Eriksson i Gärde för cirka 15 år sedan.

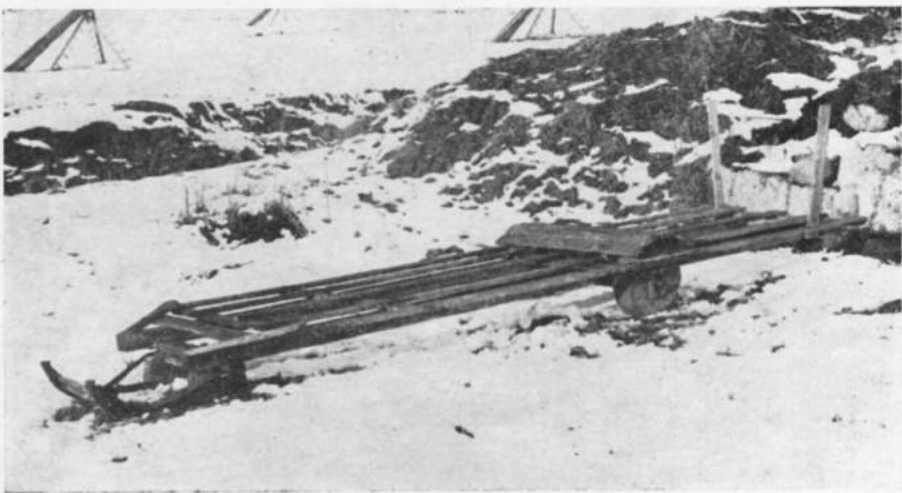

Bild 6.

Foto. Edv. Eriksson.

Hökärra från N. E. Rislunds gård i Strömsund. Gjord av ägaren för cirka 15 år sedan.

Pris 2:— kr.